יח: סוכה פרק ראשון סוכה

עין משפט נר מצוה

קיז א מיי׳ פי״ז מהל׳ שבת הלכה לה סמג עשין ס עושי״ע ס״ח סי׳ שפא סעיף ג והגה״ס:

רבינו חננאל

פי תקרה יורד וסותם. כלומר רואין בדעת כאילו קצה הסכך יורד וסותם, כדקיימא לן גוד אחית מחיצתא, ולא ספיקין אכותלי בתים העשוים לבתים ואחורי הבתים נעשין כותלי הסוכה. רבא אמר פסולה, לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם אלא בענין שלשה דפנות הנראות לעין כי הן לסוכה. לימא בפלוגתא דרב ושמואל פליגי, דאתמר אכסדרה בבקעה, כגון שהעמיד ד׳ עמודים בבקעה וסיכך עליהן. רב אמר מותר לטלטל בכולה ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בד׳ אמות. ודחינן לה, אליבא דשמואל כולי עלמא לא פליגי.

ולמאי דפי׳ בקונטרס דלאחיי פי תקרה יורד וסותם מכל לד קשה דהא לבתר הכי מסיק דכי אפחית דופן אמצעית ונשתייר בסוכה שתי דפנות זו כנגד זו כמין מבוי מפולש דבהא מודי אביי דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם כ״ש כאן דאין לה דפנות כלל ומיהו בקונטרס מילק משום דהתם מיירי בחצר בלא אכסדרה דפירש לדידך דאמרת פי תקרת אכסדרה יורד וסותם תימא נמי בסוכה העשויה בחצר מסוככת בנסרים עגים שאין רחבים ד׳ ונפחת דופן האמצעי ושניים מכאן ומכאן קיימין מכשרת לה נמי על ידי פי תקרה שלה ותימא בה פי תקרת נסרים יורד וסותם אמר ליה בהיא מודינא לך כיון דאויר פתוח לנגדה דמיא למבוי מפולש ועשוי לקפנדריא ולנקעת רבים משמע מתוך פירושו שרואה לפסול יותר לפי שאויר החצר מקיף סביב לסכך מהיכא דתקרת האכסדרה מקפת לו משום דהאי דמי טפי למבוי מפולש מהאי וסברא משונה היא לפיכך נראה לפיכך פליגי בסיכך על אכסדרה שאין לה פנימין בית לה שתי דפנות בהלכתן כמין גאם מזרח ודרום או מזרח וצפון דאורחא דמלתא למיעבד ניעות קצת ואע״ג דאין כאן שנישות כלל שרי אביי על ידי פי תקרה ורבא מקשה לאביי דאילו היו שתים זו כנגד זו ואיתא לאמצעית אי הוה שרי לה על ידי פי תקרה והאי דנקט הפחית לאו דוקא דהוא הדין אם נעשית כך מתחלה ושמא כשנעשית כך מתחלה שייך ביה נמי לשון פחיתה ואמר ליה אביי בהא מודינא לך דלא אמרינן פי תקרה משום דהוה כמבוי מפולש דלית להו לרבנן פי תקרה כדתנן בסוף כל גגות (עירובין דף לה.) דפליגי בבוהה עליה על גבי שני בתים ואפילו רבי יהודה דשרי התם הני מילי גבי שבת דאית ליה שתי מחיצות דאוריתא אבל גבי סוכה דשלש מחיצות דאוריתא מודה דמפוצלות לא אמרינן בה פי תקרה יורד וסותם ורבא דהוה מקשה סלקא דעתיה דאפילו לרבנן דלית להו פי תקרה התם אמר אביי כאן פי תקרה יורד וסותם מיגו דשייך לגבי אכסדרה שאינה מפולשת דהוה אמרינן פי תקרה אם היתה צריכה מהני נמי לגבי סוכה המפולשת ומיהו לפי מה שפירשתי קשיא דמשמע פרק כל גגות (שם דף לא.) דמפולשת מכשר נמי אביי דאמר ליה רבא לאביי ולא מצינן מחיצה לאיסור והא סיכך ע״ג אכסדרה שיש לה פנימין כשרה ואלו השתא את פנימיה פסולה אמר ליה לדידי כשרה לדידך סילוק מחיצות היא והשתא יש לה פנימין דהתם לא הוי כיש לה פנימין דהכא דעל כרחך בההיא דהתם פליגי וזהו פי׳ דשמעתין דהתם לפי מה שפירש בקונטרס שם דסיכך על גבי אכסדרה שיש לה פנימין יש לה שתי דפנות בהלכתן לאורכה ועשויה כמבוי ובדופן שלישית קבועים עמודים בזויות ויש להן טפח כשרה דתנן שתים בהלכתן ושלישית אפילו טפח ואפילו השתא את הפנימין שבנה שתי מחיצות בסוכה אצל מחיצות הראשונות ומצאו פנימין עומדין בין ג׳ המחיצות מכאן ובין ג׳ המחיצות מכאן ובתוך האכסדרה אין נראין פסולה דאין לה אלא שתי מחיצות לדידי כשרה (ב) דפליגא עלך בהא מילתא דאפילו אין לה שום מחיצה דאית לי פי תקרה יורד וסותם דהתם אכסדרה תחוכין לו קורות מלמעלה מעמוד לעמוד שעליהן נותנין את התקרה והנך קורות יש להן פה דהיינו תקרה שאינה עגולה אלא מרובעת ולדידך נמי דאמרת פסולה אין כאן מחיצה לאיסור דהכא היינו טעמא שסילק מכאן את הפנימין ואת המחיצות הראשונות על ידי מחיצות הללו ומעמידה על אלו לבדן והשתא לפי מה שסילק בקונטרס בין מפולשת לאויר החצר למפולשת לאכסדרה מיתא אבל לפי מה שפירשתי קשיא וצריך לומר דשתי דפנות דהתם לאו במפולשות זו כנגד זו אלא כמין גאם כדפרישי׳ והפנימין במקום שלישית של טפח וארבע פנימין לארבע זויות של אכסדרה שכן דרך להושיב קורות מעמוד לעמוד לבנות עליהם תקרת האכסדרה ואותן העמודים בולטין בראשי הדפנות במקום טפח וכשהשוה פנימה שעשה מחיצות אחרות כנגד אותן שתים כמין גאם מבפנים לפנימין ואינן נראין בתוך הסוכה ומ״מ לאביי כשרה מכח פי התקרה אפילו ליכא מחיצות כלל ומיהו פנימין דשמעתין דפליגי בהו בהאידך ליכא מכח לבוד צריך לאוקומי במוקפת פנימין הרבה ואין שם מחיצות כלל אלא הכל פנימין נעשין מחיצות לסוכה מכח לבוד ואם כתלו להשוותה להיא דעירובין ויש לה שתי מחיצות והפנימין לזויות צריכין אנו לומר שיש לכל זויות שני פנימין סמוכין זה לזה בתוך שלש ואין בעוביין טפח אלא מכח לבוד וכ״ש דיתמא ליה טפי טעמא דרבא דמצינן למימר דקסבר דגמירי טפח בלא לבוד דלא אמרינן לבוד אלא למחיצות שניות ולא למחיצה של טפח:

אכסדרה בבקעה. בפרק כל גגות (עירובין דף לה:) פירש בקונטרס דנקט בבקעה משום דבבקעה הויא אכסדרה פרולה מארבע רוחותיה ועומדת קירויה על ד׳ יתידות אבל בעיר סתם אכסדראות סמוכות לבית או לחצר ודופן הבית קותמה מאחריה ומודה שמואל התם דיורד וסותם וחזו כפי גרסתו דברים בשילהי כל גגות (שם דף לד:) ומי אית ליה לשמואל פי תקרה יורד וסותם ומשני כי לית ליה בד׳ אבל בג׳ אית ליה ופירש שם בקונטרס כי לית ליה בד׳ במקום שצריך לעשות ארבע מחיצות בסתימת פי תקרה כגון אכסדרה אבל בג׳ אם היתה בה מחיצה אחת בהלכתה ופי תקרה לשלש מחיצות מכשר וקשיא דהא מוקמינן הכא אביי כרב ולעיל קאמר אביי בההיא מודינא לך משום דהוה כמבוי מפולש אלמא דאפילו בשתי מחיצות לית ליה פי תקרה כ״ש היכא דליכא כלל ואם בתנו נחלק משום דאיסור בקעה דהתם כרמלית דרבנן אם כן לרבא נמי נימא הכי ועוד פליגי ר׳ יהודה ורבנן בסוף כל גגות (שם דף לה.) גבי שתי מחיצות ברה״ר לי אמרינן פי תקרה או לא ובגי בקעה אמר רב פי תקרה אפילו בלא מחיצות אם לא משום דזה מדאורייתא וזה מדרבנן ור״ת גרים איפכא וכן ר״ח כי לית ליה בשלש כלומר כשאין בו כי אם שלש מחיצות והרביעית פרולה במלואה דהתם אכסדרה כך היא כדאמרינן בשלהי כל יתפור (נ״ב דף קה:) עולם לאכסדרה הוא דומה ורוח צפונית אינה מסובבת ואמר בהקומץ רבה (מנחות דף כט:) מפני מה נברא העולם בה״א מפני שדומה לאכסדרה שכל הרולה לצאת יצא אבל בארבע כשים שם ארבע מחיצות כגון שיש ברביעית שני לחיים ומשהו דאיכא שם מחיצה אע״פ שפרולה ביתר מעשר אית ליה פי תקרה ורב אפילו פרולה במלואה ואפי׳ בשתי מחיצות אית ליה פי תקרה ובגבד שלא יהא מפולש מדקפריך בשלהי כל גגות (עירובין דף לד:) גבי וכן בית שנפרץ משתי רוחות מאי שנא מרוח אחת דאמרינן פי תקרה יורד וסותם משתי רוחות נמי אמרינן פי תקרה יורד וסותם ומשני רב כגון שנפרץ בקרן זוית (ג) דקירויו בהלכתן והדתניא התם לעיל בההוא פירקא (דף לג.) בית שחציו מקורה וחציו אינו מקורה גפנים כאן מותר לזרוע כאן דאמרי׳ פי תקרה יורד וסותם אע״ג דליכא התם שם ד׳ מחיצות אין לדמות כלאים לשנת דאפילו פאות מותר לכלאים כדאמרינן פ״ק דעירובין (דף יא.) והאי דנקט הכא בבקעה לפי׳ ר״ת יש לפרש דנקט בקעה שהוא מקום איסור בלטול דבקעה שהיא כרמלית ג״כ משום דאיירי נמי באכסדרה שיש לה שתי מחיצות דהתם נמי אית ליה לרב פי תקרה ובגבד שלא תהא מפולשת כדפרישית ואי הוה נקיט אכסדרה שבחצר הוה משמע דווקא כשיש לה שלש מחיצות דסתם אכסדרה שבחצר מושכת בכל אורך שבחצר או ברוחב אלא שהיא עד אמצע החצר ופרולה במלואה לפנים: אחוי

אמרינן פי תקרה יורד וסותם רבא אמר פסולה לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם אמר ליה רבא לאביי לדידך דאמרת פי תקרה יורד וסותם אפילו הפחית דופן אמצעי אמר ליה מודינא לך בההיא דהוה ליה כמבוי המפולש לימא אביי ורבא בפלוגתא דרב ושמואל קמיפלגי דאתמר (ג)אכסדרה בבקעה רב אמר (א)מותר לטלטל בכולו דאמרינן פי תקרה יורד וסותם ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בד׳ אמות דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם אליבא דשמואל כ״ע לא פליגי כי

אותה לפני הבית ודופן הבית קותמה מאחריה: **לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם.** וטעמא מפרש בעירובין (דף לד:) בתרגא דפנות לית ליה אבל אם היתה שם דופן שלישית אית ליה יורד וסותם בתחרייתא. לימא כו׳ אביי כרב ורבא כשמואל: **אליבא דשמואל כולי עלמא לא פליגי.** כך פירוש קוגיא זו בכל מקום שיכול להעמיד דברי אחד מהן שלא במחלוקתן של אחרים ודברי השני אינו יכול להעמיד אלא במחלוקת אומר כן. אליבא דשמואל ודאי כדקאמרת הוא דרבא לחודיה הוא דאמר כשמואל ואביי אינו יכול להעמיד דבריו כשמואל ואליבא דשמואל לא פליג אביי למימר כשרה דמה לענין שבת דמחיצות פי תקרה לחלל אכסדרה עבידי שהתקרה לגורך אכסדרה נעשית לא שרי להו שמואל בסתימת פי תקרה כל שכן לענין סוכה שלא נשם סוכה נעשה שהרי מון לחלנה של אכסדרה היא נעשית ומחיצות לצורך תוכן עשויות ולא לצורך חוצה להן: כי

מסורת הש״ס

ב) עירובין (סה. ל:) לד:, ג) (והן רש״ס).

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה סיכך על גבי יכו׳ וסברא משונה היא לפיכך נראה כי פליגי מעיקרא בסיכך על גבי אכסדרה: (ב) באו״ד לדידי כשרה דפליגנא עלך: (ג) ר״ח אכסדרה וכו׳ שנפרץ בקרן זוית וקירויו בחלכתן:

מוסף רש״י

אכסדרה בבקעה. אכסדרה מקורה בגג חלק בעליות שלנו ואינו מטופס והיא קירוי שבכל הש״ס (עירובין כה.) הבקעה כרמלית, כדאמרינן בליקוטות השנת (שבת ו:) ואכסדרה זו פרולה מד׳ רוחותיה ושומר קרייה על ד׳ יתדות ונותנין ד׳ קורות מימה ליתד ושליהן מסקרין הנסרין, ואותן הקורות קרי פי תקרה, והאי דנקט בקעה משום דבעיר סתם אכסדראות סמוכות לתקוף בית או חצר, ואינה אמינה אחת מן שתים, ומודה שמואל התם דמטלטלין (עירובין צ:).

מאמרינן פי תקרה יורד וסותם. מכל לד: **רבא אמר פסולה לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם.** כדמפרש טעמא לקמן. פי תקרה עוביין של נסרים נמודן וכן(ב) עובי רחשיהן הכלה לגד סוכה: **לדידך דאמרת פי תקרת אכסדרה יורד וסותם.** תימא הכי נמי בסוכה העשויה בחצר ומסוכך בנסרים עגים שאין רחבים ד׳ ונפחת דופן האמצעי ושנים מכאן ומכאן קיימין מכשרת לה נמי על ידי פי תקרה שלה ותימא בה פי תקרת נסרים יורד וסותם אמר ליה בההיא מודינא לך כיון דאויר פתוח לנגדה דמיא למבוי מפולש ועשוי לקפנדריא ולנקעת רבים משמע מתוך פירושו שרואה לפסול יותר לפי שאויר החצר מקיף סביב לסכך מהיכא דתקרת האכסדרה מקפת לו משום דהאי דמי

אמר ליה בההיא מודינא לך בהכיא. דכיון דאויר פתוח לנגדו דומיא דמבוי מפולש ועשוי לקפנדריא לנקיעת רבים: **לימא אביי ורבא.** קא סלקא דעתיה טעמא דרבא משום דקסבר בחד דופן לו בשנים אמרינן יורד וסותם אבל בכל לד לא אמרינן: **בבקעה.** להכי נקט בבקעה דמתוך שאינה סמוכה לבית אין לה דפנות שאין עושין דפנות לשם אכסדרה אבל פעמים שעושין

אמרינן פי תקרה יורד וסותם. **לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם.** מעיקרא (ג) מעיקרא פליגי בסיכך על אכסדרה שאין לה פנימין בית לה שתי דפנות בהלכתן כמין גאם מזרח ודרום או מזרח וצפון דאורחא דמלתא למיעבד ניעות קצת ואע״ג דאין כאן שנישות כלל שרי אביי על ידי פי תקרה ורבא מקשה לאביי דאילו היו שתים זו כנגד זו ואיתא לאמצעית אי הוה שרי לה על ידי פי תקרה והאי דנקט הפחית לאו דוקא דהוא הדין אם נעשית כך מתחלה ושמא כשנעשית כך מתחלה שייך ביה נמי לשון פחיתה ואמר ליה אביי בהא מודינא לך דלא אמרינן פי תקרה משום דהוה כמבוי מפולש דלית להו לרבנן פי תקרה כדתנן בסוף כל גגות (עירובין דף לה.) דפליגי בבוהה עליה על גבי שני בתים ואפילו רבי יהודה דשרי התם הני מילי גבי שבת דאית ליה שתי מחיצות דאוריתא אבל גבי סוכה דשלש מחיצות דאוריתא מודה דמפוצלות לא אמרינן בה פי תקרה יורד וסותם ורבא דהוה מקשה סלקא דעתיה דאפילו לרבנן דלית להו פי תקרה

לבוד דלא אמרינן לבוד אלא למחיצות שניות ולא למחיצה של טפח:

אכסדרה בבקעה. בפרק כל גגות (עירובין דף לה:) פירש בקונטרס דנקט בבקעה משום דבבקעה הויא אכסדרה פרולה מארבע רוחותיה ועומדת קירויה על ד׳ יתידות אבל בעיר סתם אכסדראות סמוכות לבית או לחצר ודופן הבית קותמה מאחריה ומודה שמואל התם דיורד וסותם וחזו כפי גרסתו דברים בשילהי כל גגות (שם דף לד:) ומי אית ליה לשמואל פי תקרה יורד וסותם ומשני כי לית ליה בד׳ אבל בג׳ אית ליה ופירש שם בקונטרס כי לית ליה בד׳ במקום שצריך לעשות ארבע מחיצות בסתימת פי תקרה כגון אכסדרה אבל בג׳ אם היתה בה מחיצה אחת בהלכתה ופי תקרה לשלש מחיצות מכשר וקשיא דהא מוקמינן הכא אביי כרב ולעיל קאמר אביי בההיא מודינא לך משום דהוה כמבוי מפולש אלמא דאפילו בשתי מחיצות לית ליה פי תקרה כ״ש היכא דליכא כלל ואם בתנו נחלק משום דאיסור בקעה דהתם כרמלית דרבנן אם כן לרבא נמי נימא הכי ועוד פליגי ר׳ יהודה ורבנן בסוף כל גגות (שם דף לה.) גבי שתי מחיצות ברה״ר לי אמרינן פי תקרה או לא ובגי בקעה אמר רב פי תקרה אפילו בלא מחיצות אם לא משום דזה מדאורייתא וזה מדרבנן ור״ת גרים איפכא וכן ר״ח כי לית ליה בשלש כלומר כשאין בו כי אם שלש מחיצות והרביעית פרולה במלואה דהתם אכסדרה כך היא כדאמרינן בשלהי כל יתפור (נ״ב דף קה:) עולם לאכסדרה הוא דומה ורוח צפונית אינה מסובבת ואמר בהקומץ רבה (מנחות דף כט:) מפני מה נברא העולם בה״א מפני שדומה לאכסדרה שכל הרולה לצאת יצא אבל בארבע כשים שם ארבע מחיצות כגון שיש ברביעית שני לחיים ומשהו דאיכא שם מחיצה אע״פ שפרולה ביתר מעשר אית ליה פי תקרה ורב אפילו פרולה במלואה ואפי׳ בשתי מחיצות אית ליה פי תקרה ובגבד שלא יהא מפולש מדקפריך בשלהי כל גגות (עירובין דף לד:) גבי וכן בית שנפרץ משתי רוחות מאי שנא מרוח אחת דאמרינן פי תקרה יורד וסותם משתי רוחות נמי אמרינן פי תקרה יורד וסותם ומשני רב כגון שנפרץ בקרן זוית (ג) דקירויו בהלכתן והדתניא התם לעיל בההוא פירקא (דף לג.) בית שחציו מקורה וחציו אינו מקורה גפנים כאן מותר לזרוע כאן דאמרי׳ פי תקרה יורד וסותם אע״ג דליכא התם שם ד׳ מחיצות אין לדמות כלאים לשנת דאפילו פאות מותר לכלאים כדאמרינן פ״ק דעירובין (דף יא.) והאי דנקט הכא בבקעה לפי׳ ר״ת יש לפרש דנקט בקעה שהוא מקום איסור בלטול דבקעה שהיא כרמלית ג״כ משום דאיירי נמי באכסדרה שיש לה שתי מחיצות דהתם נמי אית ליה לרב פי תקרה ובגבד שלא תהא מפולשת כדפרישית ואי הוה נקיט אכסדרה שבחצר הוה משמע דווקא כשיש לה שלש מחיצות דסתם אכסדרה שבחצר מושכת בכל אורך שבחצר או ברוחב אלא שהיא עד אמצע החצר ופרולה במלואה לפנים: אחוי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com